

szembenálló álláspontjainak alapos kivizsgálása után határoz az ideiglenes intézkedés tárgyában. A választott bíróságnál azonban a tanács megalakulása előtt erre nincs lehetőség és így döntés a felek meghallgatása nélkül egyedül a kérelmező indítványa alapján történik.

A törvény második fejezetének legfontosabb része a Tvt 32. §-át kiegészítő 19. szakasz, amely merész konstrukciójában eddig megváltoztathatatlannak hitt per- és végrehajtásjogi alapelveket tör át. E szakasz értelmében a bíróság elutasíthatja a versenytárs vagy szakegyesület keresetét, ha ugyanazon tisztességtelen versenycelekmény miatt az alperes ellen már per van folyamatban, hacsak a felperes nem valószínűsíti, hogy jogos érdeke megkívánja a per folytatását. Ez a rendelkezés helyesíthető, mert megkíméli az alperest az indokolatlanul nagyszámú perek költségeinek viselésétől. De nem fogadhatjuk el ellenvetés nélkül a konzekvenciákat, amelyeket a törvényhozó ebből a tételből levon. Az abbanhagyásra marasztaló ítélet végrehajtását ugyanis nemcsak a felperes, hanem mindazok kérhetik, akiknek különben perlési joguk van. A végrehajtási költségek azonban nem állapíthatók meg a végrehajtást szenvedő terhére. Ez a rendelkezés szöges ellentétben van a Vht. 13. §-ával, amely szerint a végrehajtás — a törvényben meghatározott kivételekkel — rendszerint csak a végrehajtható okirat szerint jogosított javára rendelhető el. Másrészt a versenypernek egyik legfontosabb momentuma a felperesi jogosultság kérdésének tisztázása. Hogy a végrehajtási eljárás során elrendelhető felek meghallgatásával eldönthető lesz-e a végrehajtást kérő versenytársi minősége, az kétséges. Az új pertől elzárt érdekelteknek viszont még mindig megvan a lehetőségük, hogy mellékbeavatkozóként a már folyamatban levő perbe belépjenek. Helyesebb lett volna tehát a perbíróságra bízni a mellékbeavatkozóként fellépő érdekeltségének megállapítását. A hozandó ítélet hatálya a mellékbeavatkozóra is kiterjed és így az a maga nevében is megkérheti a végrehajtást.

Dr. Thein Alfréd.

JOGGYAKORLAT.

Jogszabály nem ismerése — ment. Az ítékezés nem gépies mechanizmus. Az életviszonyok a maguk konkrét összetettségében bírálандók el. Minden eset individualitás és az esetek egyes componensei nem vizsgálhatók elszigetelt részlegességükben. A jogszabály alkalmazása sem mehet végbe a sablon szerint. Még az elvi tartalmukban nem kétséges jogszabályok sem alkalmazhatók egy algebrai képlet ridegségével. Az a tétel, hogy a jogszabály nem ismerése

nem ment, a maga határozott kiképzettségével úgy hat, mint amelynek alkalmazása kételyeket nem támaszt. A Kúria gyakorlata rövid időn belül négy esetet vetett fel, amelyek mindegyike — ha a jogászi analízis szerint nem kerül is ellemondásba a kötelező jogismerés tételével, lényegét tekintve, mégis csak akként jellemezhető, hogy a jogszabály nem ismerése ment.

Két esetben a jogszabály nem ismerésének következtét a tévedés címén hárította el a bíróság. A Kúria P. V. 1320/1932. szám alatt elbírált esetben a peres felek között Baján a 4420/1918. számú rendelet hatálya idején ingatlan átruházásra szóbeli megállapodás jött létre. Az eladó másnap a kapott foglalót vissza akarta adni, mire a foglaló kétszeresét követelte a vevő. Eladó, hogy a kétszeres foglaló fizetés vélt kötelezettségétől meneküljön, megkötötte az írásbeli szerződést, amelyet utóbb keresettel érvényteleníteni kért. A pécsi kir. ítélőtábla az elutasító elsőbírői ítélet megváltoztatásával a keresetnek helyt adott és a Kúria a felülvizsgálatot elutasította. A Kúria szerint helyes az a táblai állásfoglalás, hogy az eladó az ügyletkötés okát illetően lényeges tévedésben volt, mert a 4420/918. számú rendelet életbelépését követően bekövetkezett forradalom, majd az 1918. november közepe táján történt megszállás a rendelet köztudomásra jutását Baján megnehezítette. Mint-hogy eladó a rendelet ismeretének hiányában nem tudott arról, hogy a szóbeli ingatlan átruházó-ügylet érvénytelen és őt a foglaló kétszeres összegének visszafizetése nem terheli, menthető tévedésben volt.

A másik esetben az örökgyő még életében egyik ingatlanát még 1918. előtt egyik gyermekének ajándékozta, aki az ingatlan birtokába is lépett, azon gazdálkodott és építkezett és akinek halála után gyermeke — az örökgyő unokája — vette át az ingatlant. Az ingatlan azonban továbbra is az örökgyő nevében maradt és a hagyatéki tárgyaláson a többi örökös az örökgyő nevében álló ezt az ingatlant is a hagyatékhöz tartozóként leltározhatta, ami ellen a megajándékozott fia tiltakozott ugyan, de a közjegyző azon kijelentése alapján, hogy tulajdonjogát az ingatlanokra szerzési okirat hiányában nem érvényesítheti, az ingatlanok az örökösök között való felosztásához hozzájárult. Utóbb azonban az ingatlan tulajdonjoga iránt per indított és a kir. Kúria a táblai ítélet megváltoztatásával P. I. 689/931. számú ítéletével a felperes javára az ingatlan tulajdonjogát megítélte. A Kúria indokolása szerint a felperesnek a hagyatéki tárgyaláson tanúsított az a magatartása, hogy a kérdéses ingatlanok az örökösök között való felosztásához hozzájárult, vele szemben nem joghatályos,

mert a felperest „nyilván a hagyatéki tárgyalást vezető kir. közjegyzőnek az a téves kijelentése vezette, hogy a felperes tulajdonjogát az ingatlanokra szerzési okirat hiányában nem érvényesítheti.” A közjegyzőtől kapott téves jogi felvilágosítás alapján tett kijelentés tehát a felperest nem köti. A tévedés pszichikailag egy hibás elképzelés; a jog nem ismerése, vagy rosszul ismerése ugyancsak az elképzelésnek egy hibája, vagy fogyatékosága, amire azonban a törvénynek föltétlen hatályosulása érdekében hivatkozni nem lehet. A fenti két esetben mégis kiútat engedett a Kúria a kötelező jogismerés szigora alól, az első esetben azon az alapon, hogy a vonatkozó jogszabály megismerése az adott kivételes körülmények között meg volt nehezítve; a második esetben pedig a közjegyzőtől kapott téves információ alapján. Lényegileg tehát a kötelező jogismerés tételének meglazítása a tévedés, jog nem ismerés menthetősége alapján történt. Hasonlóan döntött a Kúria P. VIII. 3194/909. sz. alatt: (Szladits gyűjtemény 292.) Kimondta, hogy a végrendeleti örökös ki az ellenfél képviselője és a közjegyző által támogatott tévedése alapján kötött egyezséget, azt megtámadhatja.

Dogmatikus indokolással kerüli meg a Kúria a kötelező jogismerés szabályát a P. I. 6156/932. számú ügyben. Az adott esetben örökgyógy feleségének a különválás ideje alatt gyermeke született, aki az anyakönyvbe, bár a házasság fennállott törvénytelen származásuként jegyeztetett be és az örökgyógy és felesége között lefolytatott válóperben hozott ítélet szerint is a házasságok házassága gyermektelen maradt és a különválás alatt született gyermek törvénytelen gyermekként említett. Az örökgyógy a gyermek törvényteleniségének kimondása iránt pert nem indított és halála után az anyakönyvben a törvénytelen származás törvényesre kiigazított. A Kúria az oldalági örökösök igényét megállónak tartotta és azt a körülményt, hogy az örökgyógy, aki a gyermek törvénytelen származásuként való anyakönyveztetése és a bontóperi ítéletben törvénytelenként való megjelölése folytán bár tévesen a születés: törvényességének megtámadását szükségesnek nem tartotta, akként bírálta el, mintha az örökgyógy a törvényesség megtámadásában akadályozva lett volna. Ami az örökgyógyot a törvényesség megtámadása iránti per megindításában „akadályozta” az. Lényegileg megint a hibás jogi felfogás volt, hogy t. i. a törvényesség megtámadására szükség nincs. A kúriai döntés a kriptoszociológiai módszer érdekes esete, amikor a bíróság a jogérzet által vezetettve oldalteső indokolással kerüli meg az igazságosnak talált álláspont érvényrejtetése érdekében az egyébként alkalmazásra váró jogtétel érvényesülését. Ha tévedett az anyakönyvi hivatal

és tévedett a bontóperben ítélkező bíróság, amikor a gyermeket törvénytelen származásúnak minősítette, méltánytalan volna, hogy az örökhatáronak az ezen hatósági tévedések által befolyásolt magatartása törvényes örökösének jogsérelmére váljék. Megint csak visszajutottunk ahhoz, hogy a jog nem ismerés következtetését a menthető tévedés távozthatja el. (A hatóság hibájából a félre való semlegesítésén l. Vági József cikkét Polgári Jog 1929. évf. 215. l. és 1931. évf. 371. oldal.)

Különálló a Kúria a P. II. 3752/931. számú ítélete. Az alperes egyesület elbocsájtott tisztviselőjével szemben elismerte a felperesnek törvénytörvény szerinti megillető jogát a végkielégítéshez. A Kúria a végkielégítés iránti igényt elutasította azzal, hogy bár alperes a törvény szerinti végkielégítési jogot elismerte, ennek az elismerésnek azonban tartalma nincs, minthogy a felperesnek törvény alapján végkielégítési igénye nincs. Itt is nyilvánvaló az alperes egyesület tévedése. A kijelentést nyilván azon hiszemben tette, hogy a felperesnek végkielégítéshez törvényadta joga van. Ha a törvény nem ismerése védelmül nem volna felhozható, úgy az elismerés alapján az alperes kötelezendő lett volna, annál inkább, mert hiszen az elismerés absztrakt, a jogcímtől elszakított ügylet; (a Kúria P. I. 496/1921. számú határozata szerint fenn nem álló kötelezettség elismerése nem kötelező. Szladits gyűjtemény 274. lap.) mégis helyesnek érezzük a Kúria döntését, mert alperes nyilván nem akart kijelentésével többet mondani, minthogy elismeri a felperes oly igényét, amely törvényre alapítható, de egy a törvény szerint meg nem álló kötelezettséget ajándékszerűen az alperes nem kívánt magára vállalni, ahogy Grosschmid a hasonló helyzeteket jellemzi, a felperes kapott ugyan möggyorót, de bél nem volt benne. Ebben az esetben tehát tulajdonképpen a téves jogi elképzelés alapján tett kijelentés nem is hatálytalan, hanem a kijelentés saját valódi tartalma szerint bíraltatik el. A kijelentéssel a felperes gazdagítása nem céloztatott, csak a törvény szerint fennálló jogi helyzet ismerttetett el; amikor tehát a felperes végkielégítési igénye elutasított, ez az elutasítás nem a kijelentés ellenére, annak tévedés címén való érvénytelensége alapján, hanem a kijelentés érvényessége, a kijelentés tartalma alapján utasított el, mert a felperes azt kapja, amihez törvény szerint jussa volna, ez pedig egyenlő lévén semmivel, felperes tehát a kijelentés alapján nem kap semmit. Itt tehát a jog nemismerés közönbősített, következtetések nélkül maradt, nem a következtetések alóli utólagos mentesítés révén, hanem mert ab ovo ily következtetés a jog nemismerésnek nem volt velejárója.

B. S.